

Komoly és jelentőségteljes kutató munka folyik a Magyar Élettani Társaságban,

amelynek tagjai nem ismerik a „tudósi féltékenységet”, hanem egymást segítve dolgoznak és buvárkodásuk eredményeivel világszerte elismerést és dicsőséget szereznek a magyar tudományosságnak

„A háborus nehézségek és megkötöttségek ellenére is él, virul és fejlődik az élettani kutatás Magyarországon” — mondja Jancsó professzor

(A Délmagyarország munkatársától) A közelmúlt napok eseménytorlódásában valóssággá, észürré vált a hangos szenzációk mellett egy érdekes és jelentőségteljes esemény, amely Szegeden játszódott le, de jelentőségében és kihatásaiban nem csak a városi, de ugye lehet az országos kereteken is messze túlnő. Az elmúlt hét végén két napon át Szegeden gyűltek össze országos kongresszusra, ugynevezett vándorgyűlésre az élettani tudományok magyar kutató buvárai, akiknek személyében és megnyilatkozásában keresztül ezúttal adott találkozót Klebelsberg Kunó városában a tudományos kutatásnak az ága, amely méltán viseli a legmodernebb jelzőt. Elég csak a biokémiának azokra az eredményeire gondolni, amelyek az utolsó egy, vagy akár csak fél évtized alatt is korszakos jelentőségű felfedezések hírének köntösében bejárták az egész művelt világot. Abban a nemzetek közötti együttműködésben, amellyel a világ tudós koponyái igyekeznek új megismerésekkel előbbre vinni a haladás és ezzel az emberi kultúra és civilizáció szent ügyét, a magyar tudósok nem maradnak el külföldi kollégáik mögött, sőt kutatásaik komolyságával, eredetiségével méltán foglalnak helyet az első vonalban. Eppen ez a tudományok adott a világnak magyar Nobel-díjas tudóst Szent-Györgyi Albert professzort személyében, akinek ma már világszerte ismert és elismert tudományos munkássága örök dicsősége marad Szeged városának.

Most, amikor fegyverek dörgése, háborus csatazaj zugása közepette tizenharmadszor ült össze a Magyar

Élettani Társaság tagjainak tudós gyűlékezete, Szegedet érte az a megtiszteltetés, hogy színhelye lehetett annak a száznál több, kitűnő tudományos előadásnak, amelyek mindegyike méltán keltett érdeklődést és méltányló elismerést a kongresszuson megjelent, kizárólag tudományos szakemberekből álló hallgatóság előtt és amely előadások közül bizonyára jóegyhány fogja magára irányozni a világ tudósainak figyelmét is.

Erről megvannak a módok és rendelkezésre állnak az eszközök is, mert ezeknek az előadásoknak a tartalmi kivonatait a magyar orvosi szaklapon kívül legközelebbi számában sorra közölni fogja a legkomolyabb, legelőkelőbb és a földkerekség minden pontján elterjedt német nyelvű tudományos szakfolyóirat, a *Berichte über die gesamte Physiologie*.

A háborus hírek a napisajtóban manapság háttérbe szorítanak minden egyéb eseményt, így erről a két nap alatt valóssággal villámtempóban lepergett százas szeriájú előadásokról sem jelenhetett meg sehol azok jelentőségét híven tükröző beszámoló. De erre maguk a tudósok sem tartanak igényt, sőt ellenkezőleg: szándékosan kerülnek a nem-szakemberek szélesebb körű nyilvánosságát. Minthogy kizárólag olyan szakkérdésekről folyt a viták a vándorgyűlésen, amelyekről egy-egy előadónak tökéletesen elég volt tíz percig beszélnie, hallgatósága megértette teljesen, míg viszont ugyanezeket a problémákat a laikusok előtt órák hosszáig kellett volna magyarázgatni, amíg azt legalább nagyjából megértethették volna.

Jancsó Miklós professzor nyilatkozata

Pontosan száznegy előadás hangzott el a vándorgyűlésen, de ezek egyikéről sem adtak ki a lényegét érintő sajtótájékoztatót. Ennek hiányában a közönségnek valóban sejteltelme sincs annak a tudományos buvárkodásnak a jelentőségéről, amit az ország különböző városainak tudományegyetemein lelkes és kitartó munkával tudósaink végeznek. Fölkerestük dr. Jancsó Miklós egyetemi tanárt, a Magyar Élettani Társaság ezidőszerű elnökét, hogy megkérjünk: adjon olvasóink számára általános képet a kongresszuson szerzett benyomásairól. Jancsó professzor, a szegedi gyógyszerintézet igazgatója, aki egyike az ország legfiatalabb egyetemi tanárainak, kérdéseinkre a következőkben felelt:

— A kongresszuson elhangzott előadások egytől-egyig kizárólag szakismertetések voltak, ezeknek a részletei már csak azért sem valók a nagyközönség elé, mert legnagyobb részük egy-egy speciális szakkérdés tisztázására folytatott munka közbeeső állapota, amellyel maga a kutatás még nem zárult le teljesen. De talán nem is érdekelnék ezek a kérdések egy kiragadva a közönséget. Minket, a tudomány művelőit azonban örömmel és jóleső meglepetéssel tölt el az a tudat, hogy a magyar tudományos élet a munkánk első sokszor súlyos akadályokat gördítő háborus viszonyok közepette és a sok gátló körülmény ellenére sem szakadt meg, nem stagnált, hanem ellenkezőleg: friss és növekvő lendülettel halad tovább a maga útján.

— Pedig az akadályok, amelyek elének tornyosulnak, nem lebecsülendők. Az élettani tudomány és a vele kapcsolatos rokon-tudományágak nem elméleti síkon mozognak, hanem alapjuk a kísérletezés. Ma az ilyen tudományos kísérletek folytatásának számos akadályja merül föl. Hogy csak a két legfontosabbat említsük: a vegyszerhiány az egyik legsúlyosabb problémánk, amelyet az okoz, hogy a biokémiail kísérletekhez szükséges szerek legnagyobb részét külföldről kapjuk. Ezekhez hozzájutni ma felettébb nehéz, mert vagy nem gyártják azokat, vagy csak erősen korlátozott mennyiségben, de ha kaphatók is, a megrendelésnek és a szállításnak számos akadályja van. Így például, kísérleti célokra sem tudunk kapni olyan kémiai anyagokat, amelyek hadifeltöltésű cikkeknek minősülnek.

— A másik súlyos problémát kísérleti állataink élelmezése jelenti. Ma, amikor a kenyérmagvak és őrlemények az emberi fogyasztás számára is csak erősen korlátozott mennyiségben és csak jegyre kaphatók, a kísérleti állataink élelmezése jelenti.

Ma, amikor a kenyérmagvak és őrlemények az emberi fogyasztás számára is csak erősen korlátozott mennyiségben és csak jegyre kaphatók, a kísér-

A tudomány örök értéke és a „tudományos divathóbort”

Megkérdeztük ezután a kitűnő professzort, hogy van-e a tudományban „divat”, azaz észlelhető-e, hogy időnként a kutatók figyelme kifejezetten egyik, vagy másik szakkérdés felé irányul?

— A „divat” lényege szerint múlt jelenség — válaszolja a kérdésünkre Jancsó tanár — a tudomány azonban örökéletű és független nemcsak a divathóborttól, de minden „divatos”-nak minősíthető próbálkozástól. „Divat”, vagy ha úgy tetszik: „láz” csak a közönség körében észlelhető, olyankor, ha egyik, vagy másik tudományos felfedezés, mint világszenzáció kerül ki a nyilvánosság elé és fészkelődik bele a köztudatba. Így egy évtizeddel ezelőtt valóssággá „vitaminláz” ütött ki mindenütt a világon, ahol csak újságot olvasnak és az emberek mindenben a vitamintartalmat keresték. Valamikor régebben a tápértékek kalóriában való számításának volt sok híve. A „vitaminláz” után következett a „hormon-őrület”. Tudálos emberek valóssággal hóbaldaként dobálták a fogalmát anélkül, hogy ennek valóssága értelméről fogalmuk lett volna. Ezt azután sikerrel használták ki élelmes üzletemberek, akik hangzatos elnevezések alatt a legkülönbözőbb „vitaminos” és „hormonos” keverékeket és kozmetikai cikkeket hoztak forgalomba. A reklám nagydobja megtette a maga hatását: az emberek úgy kapkodták ezeket az új szereket, mint a tudomány által felfedezett legújabb csodabálsamokat, holott az igazi tudomány valódi értékei lehetnek gyógyító közkeincsei az emberiségnek, de sohasem válhatnak a reklám nagydobjával terjesztett vásári porté-kakká.

— Eppen ez a körülmény, a tudomány eredményeivel és értékeivel való visszaélés teszi manapság a tudósokat fokozottabb mértékben óvatossá, ezért zárkoznak el a kutatók a szélesebb körű nyilvánosság elől.

— Viszátérve az előbb feladott kérdésre: anélkül, hogy a „divat” szó jogosultságát a tudományban elismerném, tárgyilagosan megállapíthatom, hogy igenis észlelhetők egyes korokra különösképpen jellemző törekvések egy bizonyos irányban. Ezek az irányok időnként változhatnak, azonban ezzel a komoly tudós sohasem a tömeg izlésének tesz koncessziót, mert ez már valóban a „divat”: akceptálása lenne. hanem azzal magyarázható, hogy időnként adódnak a tudományos életben olyan felfedezések, amelyek valóban korszakosnak nevezhetők abban az értelemben, hogy új irányt szabnak a kutatásoknak.

— Ilyennek tekinthető a fermentek, vitaminok és hormonok felfedezése, amelyekkel nem azért foglalkoznak a tudósok, mert ez divat, hanem azért lett divattá, mert a közönség részben hivatott, részint áltudományos közlésekből lépten-nyomon ezeknek a kutatásoknak újabb és újabb eredményeiről hallott. Bizonyos, hogy ezek a felfedezések a biokémiail ki-

leti célokat szolgáló egerek, patkányok, házinyulak és tengerimalacok táplálása csaknem megoldhatatlan probléma. Eppen a most lezajlott kongresszuson nem egy előadótól hallottuk beszámolója során, hogy kénytelen volt a kellő számú kísérleti állatok hiánya miatt experimentálását esupán néhány állaton elvégezni. Ez sajnos olyan probléma, amelynek megoldása kivülesik a mi hatáskörünkön, de éppen a kongresszus határozata alapján megteszük illetékes helyen a szükséges lépéseket arra, hogy a tudományos kísérletek zavartalan folytatása érdekében a kísérleti állatok élelmezését valami módon biztosítani lehessen.

sérleti tudomány számára új utakat jelöltek ki, amelyek jelentősége abban áll, hogy lassanként lehetővé válik az emberi életműködésre nagy hatással lévő anyagoknak szintetikus uton való előállítás. Az ut ide a kristályosítás útján vezet. Ha sikerül valamelyik vitamint, vagy hormont tiszta preparátum formájában előállítani, vagy kristályosítani, akkor adva van a lehetőség ezeknek mesterséges uton való készítésére is. Ennek elsősorban a gyógyászat látja föl nem mérhető hasznát.

— A szintetikus uton való előállításnak óriási előnye, hogy ezek a készítmények igen jelentékeny mértékben olcsóbbak, mint az élő szervezetből kristályosítás útján előállított preparátumok, ugyanarra, hogy a szintetikus előállítás költségei sokszor ezredrészét sem teszik ki annak a horribilis összegnek, amennyibe az élő szervezetből, vagy annak váladékából való kivonása, kikristályosítása kerül. Ily módon lehetővé válik ezeknek az emberi vagy állati szervek életfunkcióira jelentős hatással lévő anyagoknak egyszerű organikus vegyületek formájában „gyárilag”, iparszerűen való előállítása, ami a gyógyászat előrehaladásának igen fontos tényezője és a gyógyszeripar fejlődésének egyik fontos állomása.

Klebelsberg kezdeményezése

— A Magyar Élettani Társaságnak, amely tizenhárom évvel ezelőtt gróf Klebelsberg Kunó akkori kultuszminiszternek, a tudomány nagy barátjának és pártfogójának égisze alatt alakult meg Tihanyban, az a célja, hogy a kollektív munkálkodás jegyében egyesítse mindazokat, akiknek munkája tudományos szempontból komoly értéket jelent. Ebbe a tudományos társaságba csak azok juthatnak be, akik működésükkel arra érdemesek váltak. Ebből a szempontból nem a dolgozatok száma, hanem azok felkészültsége, komolysága és eredetisége a döntő. Főként ez az utóbbi az, amire a tagfelvételi ajánlások elbírálásánál a legnagyobb figyelemmel vagyunk. Viszont az érdemességben tul nincs semmi más korlát, ezt különben a társaság összetétele is mutatja, mert abban a díjtalan gyakornokoktól kezdve a legnevesebb egyetemi tanárokig mindenki helyet foglal, akinek buvárkodásától várni lehet valami érdemlegeset.

— A társaság tagjai ezeken az évről-évre más és más városban megrendezett vándorgyűléseken számolnak be kutatásaikról és cserélik ki egymás között legújabb tudomásaikat. Nemesak tagok, hanem meghívott vendégek is tarthatnak előadásokat és mindenkit szívesen meghallgatunk, akinek van értékes mondandója. Az idei kongresszuson lepergett előadások egészen magasrendű tudományos színvonalat reprezentáltak és az

Szobafestést, mázolás

Szabó István

I. r. kivitelben a legújabb külföldi mintákkal vállal: szobafestő- és mázoló-mester, festékkereskedő. Telefon: 18-33. — Református-palota.